

Αθανάσιος Στ. Δεβελάσκας

Κλασικός Φιλόλογος Α.Π.Θ.

Χρυσάνθη Δεβελάσκα

Κλασική Φιλολόγος Α.Π.Θ. - Γλωσσολόγος

ΛΑΤΙΝΙΚΑ

Ασκήσεις Εμπέδωσης

των μαθημάτων της **Β' Λυκείου**

Ανθρωπιστικών Σπουδών

- **15 Δοκιμασίες Αξιολόγησης** (όλη η εξεταστέα ύλη) και οι απαντήσεις τους
- **8 Επαναληπτικά Διαγωνίσματα** και οι απαντήσεις τους
- **Ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου στη νέα εισαγωγή**, σύμφωνα με τη νέα ύλη της Β' Λυκείου και οι απαντήσεις τους
- **Πίνακας στερεότυπων λατινικών φράσεων** σε προτασιακό περιβάλλον της Νέας Ελληνικής

✓ **Σύμφωνα
με τον νέο
τρόπο
εξέτασης**

ISBN 978-960-456-661-7

© Copyright: Εκδόσεις Ζήτη, Αθ. Δεβελάσκας, Χρ. Δεβελάσκα, Ιούλιος 2026

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του ελληνικού νόμου (Ν.2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Φωτοστοιχειοθεσία
Εκτύπωση
Βιβλιοδεσία

Π. ΖΗΤΗ & Σια ΙΚΕ

18ο χλμ Θεσ/νίκης-Περαίας
Τ.Θ. 4171 • Περαία Θεσσαλονίκης • Τ.Κ. 570 19
Τηλ.: 2392.072.222 - Fax: 2392.072.229 • e-mail: info@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ:

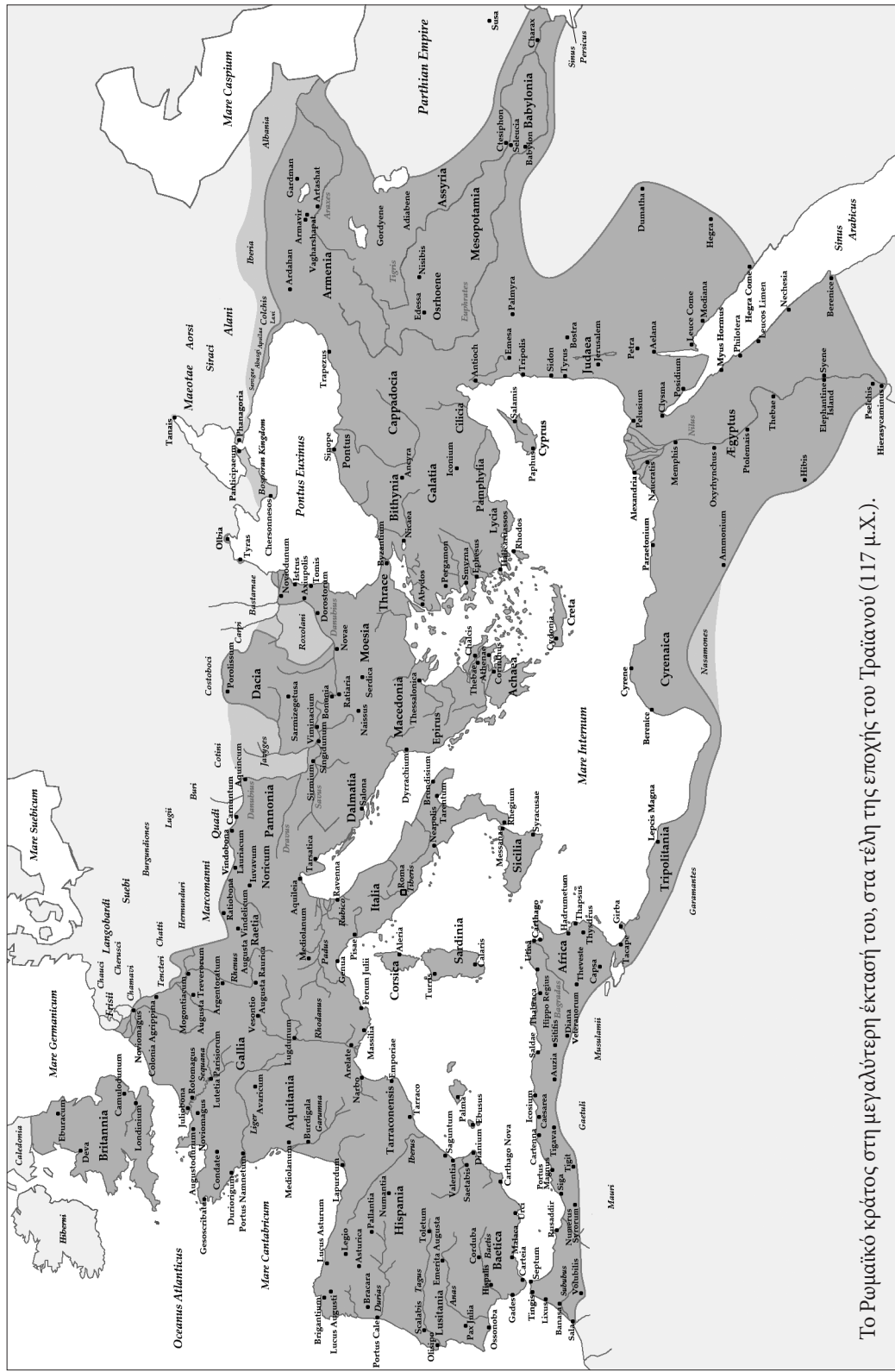
Αρμενοπούλου 27, 546 35 Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310.203.720, Fax: 2310.211.305 • e-mail: sales@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ:

Χαριλάου Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα
Τηλ.-Fax: 210.3816.650 • e-mail: athina@ziti.gr

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: www.ziti.gr

Στους μαθητές μας

Το Ρωμαϊκό κράτος στη μεγαλύτερη έκτασή του, στα τέλη της εποχής του Τραιανού (117 μ.Χ.).

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η λατινική γλώσσα και λογοτεχνία συναποτελούν με την αρχαία ελληνική γλώσσα και λογοτεχνία τους δύο στέρεους πυλώνες, πάνω στους οποίους οικοδομήθηκε ιστορικά ο ευρωπαϊκός πολιτισμός. Το μάθημα των Λατινικών εξοικειώνει τους μαθητές με τη λατινική γλώσσα/λογοτεχνία και μπορεί να συμβάλλει στην εκ μέρους τους συνειδητοποίηση της στενής σχέσης του με το έτερο, το αρχαιοελληνικό σκέλος της κλασικής παιδείας. Μέσα από αυτήν την επαφή συνειδητοποιούν πως η εικόνα για το παρελθόν μας έχει περάσει μέσα από το φίλτρο της ρωμαϊκής πρόσληψης που προηγήθηκε.

Στόχος αυτού του βιβλίου είναι:

- **Να βοηθήσει τους μαθητές της Β΄ Λυκείου**, Ομάδας Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών στην έγκαιρη και μεθοδική προετοιμασία τους με σωστά δομημένες γραπτές δοκιμασίες αξιολόγησης.
- **Να προσφέρει στους συναδέλφους που διδάσκουν το μάθημα** τη δυνατότητα να μπορούν να οργανώσουν καλύτερα τη δουλειά τους μέσα στην τάξη, επιλέγοντας χωρίς να χάσουν πολύτιμο χρόνο, τους τύπους των ασκήσεων που θα ήθελαν.

Συνολικά περιλαμβάνει:

- **15 Δοκιμασίες Αξιολόγησης**, μία για κάθε μάθημα της Εξεταστέας Ύλης.
- **8 Επαναληπτικά Διαγωνίσματα** σε τμήματα της ύλης και συνολικά σε όλη την ύλη.
- **Παράρτημα με ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου στη νέα εισαγωγή**, σύμφωνα με τη νέα ύλη της Β΄ Λυκείου.
- **Παράρτημα με στερεότυπες λατινικές φράσεις** σε προτασιακό περιβάλλον της Νέας Ελληνικής.
- **Απαντήσεις σε όλες τις ερωτήσεις** των Δοκιμασιών Αξιολόγησης, των Επαναληπτικών Διαγωνισμάτων και στις ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου της νέας εισαγωγής.

Η δομή των Δοκιμασιών Αξιολόγησης, των Επαναληπτικών Διαγωνισμάτων και των Ερωτήσεων στη νέα εισαγωγή είναι προσαρμοσμένη στην εξεταστέα ύλη της Β΄ Λυκείου, όπως ορίστηκε με το με αριθμό **4545/5-8-2024 ΦΕΚ**.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προλογικό σημείωμα	5
Βασικά φαινόμενα γραμματικής και συντακτικού ανά μάθημα	9

Δοκιμασίες αξιολόγησης

Μάθημα I	Ο εξόριστος ποιητής	14
Μάθημα II	Διδώ και Αινείας	17
Μάθημα III	Η περιπέτεια της Ανδρομέδας	20
1ο Επαναληπτικό Διαγώνισμα (Μάθημα I, II, III)		23
Μάθημα IV	Τα ήθη των αρχαίων Ρωμαίων	26
Μάθημα V	Ένας «λάτρης» του Βιργιλίου	29
Μάθημα VI	Οι νόμοι	32
2ο Επαναληπτικό Διαγώνισμα (Μάθημα IV, V, VI)		35
Μάθημα VII	Ετοιμασίες για ξεχειμώνασμα	38
Μάθημα VIII	Όταν βγεις στο κυνήγι, πάρε μαζί σου μολύβι και χαρτί	41
Μάθημα IX	Η εγκαθίδρυση της Δημοκρατίας στη Ρώμη	43
3ο Επαναληπτικό Διαγώνισμα (Μάθημα VII, VIII, IX)		45
Μάθημα X	Η προφητεία του Δία	48
Μάθημα XI	Η Ρώμη και η Καρχηδόνα	51
Μάθημα XII	Ο ύπατος Αιμίλιος Παύλος και το σκυλάκι της κόρης του	54
4ο Επαναληπτικό Διαγώνισμα (Μάθημα X, XI, XII)		57
Μάθημα XIII	Πώς η γνώση νίκησε τη δεισιδαιμονία	60
Μάθημα XIV	Ένα φοβερό όνειρο	63
Μάθημα XV	Τα ήθη των Γερμανών	66
5ο Επαναληπτικό Διαγώνισμα (Μάθημα XIII, XIV, XV)		69
6ο Επαναληπτικό Διαγώνισμα (Μάθημα I, II, III, IV, V)		72
7ο Επαναληπτικό Διαγώνισμα (Μάθημα VI, VII, VIII, IX, X)		75
8ο Επαναληπτικό Διαγώνισμα (Μάθημα XI, XII, XIII, XIV, XV)		78

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α': Ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου (και απαντήσεις) στη Νέα Εισαγωγή	83
A1. Ερωτήσεις κλειστού τύπου.....	84
A2. Ερωτήσεις ανοιχτού τύπου και απαντήσεις	96
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β': Στερεότυπες λατινικές φράσεις σε προτασιακό περιβάλλον της Νέας Ελληνικής	105

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

I. Απαντήσεις στις δοκιμασίες αξιολόγησης	115
II. Απαντήσεις στα επαναληπτικά διαγωνίσματα	141
III. Απαντήσεις στις ερωτήσεις κλειστού τύπου στη νέα εισαγωγή	155
IV. Βιβλιογραφία	159
Βιογραφικά σημειώματα	160

ΒΑΣΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ ΑΝΑ ΜΑΘΗΜΑ

ΜΑΘΗΜΑ I	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ • Κλίση των πρωτόκλιτων ονομάτων • Βασικές καταλήξεις του ρήματος στην ενεργητική φωνή • Η οριστική του ενεργητικού ενεστώτα της α' συζυγίας και του βοηθητικού ρ. «sum» ΣΥΝΤΑΞΗ • Χρήσεις των πτώσεων
ΜΑΘΗΜΑ II	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ • Κλίση των δευτερόκλιτων ονομάτων σε -us • Προσωπικές αντωνυμίες • Η δεικτική αντωνυμία ille, illa, illud ΣΥΝΤΑΞΗ • Χρήσεις των πτώσεων
ΜΑΘΗΜΑ III	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ • Η Οριστική ενεστώτα της β' συζυγίας ΣΥΝΤΑΞΗ • Χρήσεις των πτώσεων
ΜΑΘΗΜΑ IV	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ • Ουδέτερα ουσιαστικά της β' κλίσης • Η οριστική του ενεργητικού παρατατικού της α' συζυγίας και του βοηθητικού ρ. «sum» • Η δεικτική-επαναληπτική αντωνυμία is, ea, id ΣΥΝΤΑΞΗ • Χρήση της αφαιρετικής • Η αλληλοπάθεια • Παράλειψη του ρήματος

ΜΑΘΗΜΑ V	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ • Κλίση των αρσενικών δευτερόκλιτων σε -er • Η οριστική του παρατατικού του β' συζυγίας • Το ουσιαστικό «locus» • Τονισμός ΣΥΝΤΑΞΗ • Αυτοπάθεια • Παράθεση – Επεξήγηση • Απρόθετη αφαιρετική του χρόνου
ΜΑΘΗΜΑ VI	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ • Συμφωνόληκτα της γ' κλίσης • Η αναφορική αντωνυμία qui, quae, quod ΣΥΝΤΑΞΗ • Χρήσεις της γενικής
ΜΑΘΗΜΑ VII	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ • Το απαρέμφατο του ενεργητικού ενεστώτα της α' και β' συζυγίας • Φωνηεντόληκτα (αρσεν. και θηλ.) της γ' κλίσης • Κλίση του ρ. «possum» (ενεστώς – παρατατικός) • Κλίση του ελλειπτικού ουσ. «vis» ΣΥΝΤΑΞΗ • Τελικό και ειδικό απαρέμφατο • Το υποκείμενο του τελικού και ειδικού απαρεμφάτου
ΜΑΘΗΜΑ VIII	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ • Ουδέτερα φωνηεντόληκτα της γ' κλίσης σε -e, -al, -ar • Επίθετα τριτόκλιτα • Η οριστική του ενεργητικού μέλλοντα της α' και β' συζυγίας
ΜΑΘΗΜΑ IX	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ • Η οριστική του ενεστώτα της γ' και δ' συζυγίας • Το απαρέμφατο του ενεργητικού ενεστώτα της γ' και δ' συζυγίας • Η οριστική του ενεργητικού παρατατικού της γ' και δ' συζυγίας • Οι δεικτικές αντωνυμίες hic, haec, hoc – ille, illa, illud και ipse, ipsa, ipsum

ΜΑΘΗΜΑ X	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ • Η οριστική του ενεργητικού μέλλοντα της γ' και δ' συζυγίας και του βοηθητικού ρ. «sum» • Κλίση του ρ. «fero» • Φωνητικές αλλοιώσεις των προθέσεων στη σύνθεση
ΜΑΘΗΜΑ XI	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ • Η οριστική του ενεργητικού παρακειμένου της α', β' και δ' συζυγίας και του βοηθητικού ρ. «sum» • Οι αρχικοί χρόνοι των ρημάτων ΣΥΝΤΑΞΗ • Η έκφραση του προτερόχρονου στις χρονικές προτάσεις
ΜΑΘΗΜΑ XII	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ • Η οριστική του ενεργητικού παρακειμένου της γ' συζυγίας • Ο αναδιπλασιασμός στα σύνθετα ρήματα
ΜΑΘΗΜΑ XIII	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ • Η οριστική του ενεργητικού υπερσυντέλικου όλων των συζυγιών και του βοηθητικού ρ. «sum» • Η οριστική του ενεργητικού συντελεσμένου μέλλοντα • Τα ουσιαστικά της δ' κλίσης ΣΥΝΤΑΞΗ • Θέση των λέξεων στους εμπρόθετους προσδιορισμούς • Σημασία της αντωνυμίας ille • Εξωτερικό αναγκαστικό αίτιο
ΜΑΘΗΜΑ XIV	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ • Τα ουσιαστικά της ε' κλίσης • Η δεικτική αντωνυμία idem-eadem-idem • Τα ρήματα σε -io που κλίνονται όπως το ρ. «capio» • Η λατινική μετάπτωση ΣΥΝΤΑΞΗ • Η γενική και η αφαιρετική της ιδιότητας • Ο αντίστροφος «cum»

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

- Βασικές καταλήξεις της παθητ. φωνής – Η οριστική του παθητ. ενεστώτα της α', β' και δ' συζυγίας
- Το απαρέμφατο του παθητικού ενεστώτα της α', β' και δ' συζυγίας
- Τα αποθετικά ρήματα
- Οι αρχικοί χρόνοι της παθητικής φωνής

ΣΥΝΤΑΞΗ

- Το ποιητικό αίτιο
- Το απαρέμφατο με τα ρήματα **iubeo, veto, prohibeo, sino, patior, cogo**
- Μετατροπή ενεργητικής σύνταξης σε παθητική
- Ο χρονικός-επαναληπτικός σύνδεσμος «**cum**»

ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ (Β' Λυκείου)

Τύποι θεμάτων, όπως ορίστηκαν
με τον με αριθμό 4545/5-8-2024 ΦΕΚ

A. Μετάφραση (20 μονάδες)

B1. Ερώτηση νέας εισαγωγής (10 μονάδες)

B2. Ερώτηση Ετυμολογίας (10 μονάδες)

**B3. Ερώτηση στη χρήση στερεότυπων λατινικών φράσεων
(10 μονάδες)**

B4, B5. Ερωτήσεις Γραμματικής (15+15: 30 μονάδες)

B6. Ερωτήσεις Συντακτικού (10+10: 20 μονάδες)

**Στην τελική εξέταση του μαθήματος οι ερωτήσεις A, B2 και B6
λαμβάνονται με κλήρωση από την Τράπεζα Θεμάτων**

ΚΕΙΜΕΝΑ: I–XV

1η ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΜΑΘΗΜΑ I	Ο εξόριστος ποιητής
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ	• Κλίση των πρωτόκλιτων ονομάτων • Βασικές καταλήξεις του ρήματος στην ενεργητική φωνή • Η Οριστική του ενεργητικού ενεστώτα της α' συζυγίας και του βοηθητικού ρ. sum
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ	• Χρήσεις των πτώσεων
ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΕΣ ΛΑΤΙΝΙΚΕΣ ΦΡΑΣΕΙΣ	• ab ovo • in media res • ad hoc • agenda

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ovidius poëta in terrā Ponticā exulat. Epistulas Rōmam scriptitat. Epistulae plenae querelārum sunt. Rōmam desiderat et fortūnam adversam deplōrat. Narrat de incolis barbaris et de terrā gelidā. Poëtam curae et miseriae excruciant. Epistulis contra iniuriam repugnat. Musa est unica amīca poëtae.

A Να μεταφράσετε το παραπάνω κείμενο.

(Μονάδες 20)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1 Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις με βάση το περιεχόμενό τους ως Σωστές (Σ), ή Λανθασμένες (Λ), σύμφωνα με την εισαγωγή του βιβλίου σας:

1. Η Λατινική ήταν η διάλεκτος των κατοίκων του Λατίου (σήμερα **Lazio**), όπου βρίσκεται και η Ρώμη.
2. Η Λατινική γλώσσα δεν παρουσιάζει ομοιότητες με την Ελληνική.
3. Τα Λατινικά ανήκουν στην ινδοευρωπαϊκή γλωσσική οικογένεια.
4. Το λατινικό αλφάβητο, που χρησιμοποιείται σήμερα παγκοσμίως, έχει ελληνική προέλευση.
5. Αξιόλογα λογοτεχνικά κείμενα παράγονται μετά τη «συνάντηση» των Ρωμαίων με τους Έλληνες (περ. το 340 π.Χ.)

(Μονάδες 10)

B2 Να συσχετίσετε λέξεις του κειμένου με τις παρακάτω λέξεις που χρησιμοποιούνται στη Νέα Ελληνική:

- **πληρότητα:**
- **φουρτούνα:**
- **ένας, ενικός:**
- **μιζέρια:**
- **ζελατίνη:**

(Μονάδες 10)

B3 Να χρησιμοποιήσετε τις παρακάτω **στερεότυπες λατινικές φράσεις** σε μια περίοδο λόγου, ώστε να φαίνεται καθαρά η σημασία τους:

- **ab ovo:**
- **in media res:**
- **ad hoc:**
- **agenda:**

(Μονάδες 10)

B4 α) Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις/συνεκφορές:

- **Romam:** την αφαιρετική πτώση του ενικού αριθμού
- **querelarum:** την αιτιατική πτώση στον ίδιο αριθμό
- **Ovidius poeta:** την κλητική πτώση του ενικού αριθμού
- **fortunam adversam:** τη γενική πτώση του πληθυντικού αριθμού
- **incolis barbaris:** την ίδια πτώση του άλλου αριθμού

(Μονάδες 10)

β) Να μεταφερθούν στον άλλο αριθμό οι κλιτοί τύποι των παρακάτω προτάσεων:

1. *Epistulae plenae querelarum sunt*

2. *Musa est unica amica poetae*

(Μονάδες 10)

B5 Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθέναν από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

- **exulat:** το α' πληθυντικό πρόσωπο, οριστικής παρατατικού, ενεργητ. φωνής
- **scriptitat:** τον ίδιο τύπο στον συντελεσμένο μέλλοντα στην ενεργητ. φωνή
- **sunt:** τον ίδιο τύπο της οριστικής μέλλοντα
- **desiderat:** το απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα
- **deplorat:** το β' ενικό πρόσωπο της οριστικής παρακειμένου της ίδιας φωνής
- **repugnat:** το γ' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής υπερσυντελικού της ίδιας φωνής
- **est:** το απαρέμφατο παρακειμένου

(Μονάδες 10)

B6 α) Να αναγνωρίσετε **συντακτικά** τους παρακάτω όρους:

- **Romam:** (το πρώτο) είναι στο
- **epistulas:** είναι στο
- **querelarum:** είναι στο
- **de incolis:** είναι στο
- **amica:** είναι στο
- **poetae:** είναι στο

(Μονάδες 10)

β) Να εντοπίσετε και να χαρακτηρίσετε **τους ομοιόπτωτους ονοματικούς προσδιορισμούς** του κειμένου.

(Μονάδες 10)

(Μονάδες 20)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α'

A1) Ερωτήσεις κλειστού τύπου

A2) Ερωτήσεις ανοιχτού τύπου και απαντήσεις

A1

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΤΥΠΟΥ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α'
ΝΕΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ
Α1. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις με βάση το περιεχόμενό τους ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ) σύμφωνα με την εισαγωγή του βιβλίου σας.

ΣΩΣΤΟ ΛΑΘΟΣ

ΓΕΝΙΚΑ

ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Η Λατινική Γλώσσα

1. Η λατινική γλώσσα ανήκει στην ινδοευρωπαϊκή ομάδα γλωσσών.	☐	☐
2. Η λατινική ήταν μία από τις διαλέκτους της Ιταλίας.	☐	☐
3. Η ελληνική και η λατινική γλώσσα έχουν κοινή καταγωγή από την ινδοευρωπαϊκή.	☐	☐
4. Η λατινική και η ελληνική γλώσσα δεν παρουσιάζουν καμία ομοιότητα.	☐	☐
5. Τα κοινά στοιχεία ελληνικής και λατινικής γλώσσας οφείλονται, μεταξύ άλλων, στη συνύπαρξη Ελλήνων και Ρωμαίων στην Κεντρική και Κάτω Ιταλία και στη Σικελία.	☐	☐
6. Οι Ρωμαίοι διαμόρφωσαν το δικό τους αλφάβητο χωρίς επιδράσεις από άλλους λαούς.	☐	☐
7. Η λατινική λογοτεχνική παραγωγή ξεκινά μετά τη συνάντηση με τους Έλληνες, περίπου το 240 π.Χ.	☐	☐
8. Μέχρι τον 3ο αι. μ.Χ. έχουν σωθεί ελάχιστα γραπτά μνημεία με ιδιαίτερη λογοτεχνική αξία.	☐	☐

Η γένεση της ρωμαϊκής λογοτεχνίας

1. Η ρωμαϊκή λογοτεχνία γεννήθηκε υπό την επίδραση της ελληνικής.	☐	☐
2. Το πρώτο έργο της ρωμαϊκής λογοτεχνίας είναι η «Αινειάδα» του Βεργιλίου.	☐	☐
3. Ο Λίβιος Ανδρόνικος, Έλληνας από τον Τάραντα ανεβάζει στη Ρώμη θεατρικές παραστάσεις το 240 π.Χ.	☐	☐

A2
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΝΟΙΧΤΟΥ ΤΥΠΟΥ
ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α'

ΝΕΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ

Α2. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΝΟΙΧΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Η Λατινική γλώσσα

1 Πού οφείλονται οι ομοιότητες της Λατινικής με την Ελληνική;

Οι ομοιότητες της Λατινικής με την Ελληνική οφείλονται:

- Στην κοινή καταγωγή από την **Ινδοευρωπαϊκή γλωσσική οικογένεια** (π.χ. **duo**-δύο, **fero**-φέρω, **pater**-πατήρ).
- **Στις επαφές που είχαν Έλληνες και Ρωμαίοι** ήδη από την εποχή του ελληνικού αποικισμού στην κεντρική και κάτω Ιταλία, καθώς και στη Σικελία (8ος/7ος αι. π.Χ.).
- Στην κατάκτηση του ελληνικού κόσμου από τους Ρωμαίους (2ος π.Χ. αι. κ.ε).

2 Ποια είναι η καταγωγή του λατινικού αλφαβήτου;

Το **λατινικό αλφάβητο**, που χρησιμοποιείται σήμερα παγκοσμίως, **έχει ελληνική προέλευση**:

Οι Ρωμαίοι γνώρισαν μια παραλλαγή ελληνικού αλφαβήτου από την ελληνική αποικία της Κύμης τον 8ο/7ο αι. π.Χ. κατά την πιθανότερη τουλάχιστον εκδοχή.

3 Πότε καλλιεργήθηκε συστηματικά η λατινική γλώσσα με αποτέλεσμα την αξιόλογη λογοτεχνική παραγωγή;

Μέχρι τον 3ο αι. π.Χ. διαθέτουμε ελάχιστα γραπτά μνημεία χωρίς ιδιαίτερη λογοτεχνική αξία. Η συστηματική καλλιέργεια της Λατινικής και η παραγωγή αξιόλογων λογοτεχνικών κειμένων έγινε μετά την ιστορική **«συνάντηση»** των Ρωμαίων με τους Έλληνες (περίπου το 240 π.Χ.)

Η γένεση της ρωμαϊκής λογοτεχνίας

1 Ποιος είναι ο ρόλος της ελληνικής γραμματείας στη γένεση της ρωμαϊκής λογοτεχνίας;

Η ρωμαϊκή λογοτεχνία **δε είναι αυτοφυής**, όπως η αρχαία ελληνική λογοτεχνία. Είναι μία λογοτεχνία **«παράγωγή»** που γεννήθηκε **υπό την επίδραση της ελληνικής**.

2 Πώς συνέβαλε ο Λίβιος Ανδρόνικος στη γένεση της ρωμαϊκής λογοτεχνίας;

Το **240 π.Χ.** θεωρείται η **«γενέθλιος»** χρονολογία της γένεσης της ρωμαϊκής λογοτεχνίας. Τη χρονιά αυτή **ένας Έλληνας αιχμάλωτος πολέμου** από τον Τάραντα, ο

Λίβιος Ανδρόνικος, οργανώνει στη Ρώμη **παραστάσεις θεάτρου** με ελληνικά έργα διασκευασμένα στα **Λατινικά**. Ο ίδιος μεταφράζει και την **Οδύσσεια** του Ομήρου. Στις ρίζες, λοιπόν, της ρωμαϊκής γραμματείας βρίσκεται **ο πατέρας της ελληνικής λογοτεχνίας, ο Όμηρος**, και ένα κορυφαίο ελληνικό είδος, **το δράμα**. Συνολικά η συγγραφική παραγωγή των Ρωμαίων παρέμεινε στενά συνδεδεμένη με ελληνικά πρότυπα ακόμα και σε μεταγενέστερα χρόνια.

Εποχές της ρωμαϊκής λογοτεχνίας

1 Σε ποιες εποχές διαιρείται η ρωμαϊκή λογοτεχνία;

Η ρωμαϊκή λογοτεχνία διαιρείται σε:

- α) **Προκλασική ή αρχαϊκή εποχή** (από τις απαρχές μέχρι περίπου το 100 π.Χ.)
- β) **Κλασική εποχή** (από το 100 π.Χ. περίπου ως τον θάνατο του Αυγούστου, το 14 μ.Χ.). Μέχρι το 31 π.Χ. έχουμε τη **ρεπουμπλικανική περίοδο** και από το 31 π.Χ. ως το 14 μ.Χ. **την αυγούστεια περίοδο**.
- γ) **Μετακλασική εποχή** (από το 14 μ.Χ. ως τα μέσα του 3ου αι. μ.Χ.).
- δ) **Ύστερη Αρχαιότητα** (από τα μέσα του 3ου μ.Χ. μέχρι τον 6ο μ.Χ. αι.)

Γενικά χαρακτηριστικά της ρωμαϊκής λογοτεχνίας

1 Ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά της ρωμαϊκής λογοτεχνίας;

- Η στενή και διαρκής σχέση της με την ελληνική γραμματεία.
- Το ιδανικό της κατοχής των δύο γλωσσών και λογοτεχνιών (δηλ. της ελληνικής και της λατινικής) ενσαρκώνεται σε όλους τους Ρωμαίους λόγιους και λογοτέχνες από τον Πλάυτο ως τον Βοήθιο.
- Η μεταφορά πλήθους ελληνικών λέξεων στο λατινικό λεξιλόγιο και η επιβίωσή τους μέχρι σήμερα στις λατινογενείς γλώσσες.
- Τα ελληνικά πρότυπα γονιμοποιούν τα ρωμαϊκά talenta:
(ελληνική κωμωδία → Πλάυτος, Όμηρος → Βεργίλιος, αρχαϊκοί λυρικοί → Οράτιος, αττική τραγωδία → Σενέκας).

2 Ποια είναι η σχέση του Ρωμαίου λογοτέχνη με το ελληνικό πρότυπο;

- Η δημιουργική πρόσληψη (*imitatio*) και
- ο ανταγωνισμός (*aemulatio*) που οδηγούν στην παραγωγή λόγιας και υψηλής λογοτεχνίας. Πρόκειται επομένως για έναν δημιουργικό διάλογο μεταξύ Ρωμαίου λογοτέχνη και ελληνικού προτύπου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β'

ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΕΣ ΛΑΤΙΝΙΚΕΣ ΦΡΑΣΕΙΣ
ΣΕ ΠΡΟΤΑΣΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β'
ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΕΣ ΛΑΤΙΝΙΚΕΣ ΦΡΑΣΕΙΣ
ΣΕ ΠΡΟΤΑΣΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ΛΑΤΙΝΙΚΕΣ ΦΡΑΣΕΙΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
ab initio (= από την αρχή)	Έπρεπε να τους είχαν δοθεί οδηγίες ab initio
ab ovo (= από το αυγό, από τη γέννηση)	Δεν έχουμε αφήγηση των γεγονότων ab ovo
ab urbe condita (= από κτίσεως της πόλεως, δηλ. της Ρώμης)	Υπάρχουν μύθοι των Ρωμαίων ab urbe condita
ad calendas graecas (= στις ελληνικές καλένδες)	Όσα υπόσχεται θα γίνουν... ad calendas graecas!
ad finem & in finem (= στο τέλος, ως το τέλος)	Θα πολεμήσουμε ad finem
ad hoc (= γι' αυτόν τον λόγο)	Ένα μεγάλο ποσό κατατέθηκε στην τράπεζα ad hoc
ad rem (= στο θέμα, στην ουσία)	Πες τις απόψεις σου ad rem
aequo animo (= με ατάραχη ψυχή, με ψυχραιμία)	Ο κατηγορούμενος άκουσε την ποινή aequo animo
agenda (= κατάλογος θεμάτων για συζήτηση)	Το θέμα των ορίων ηλικίας για σύνταξη ήταν πρώτο στην agenda των συνδικαλιστών
alea iacta est (= ο κύβος ερρίφθη, μτφ.: πάρθηκε η κρίσιμη απόφαση)	alea iacta est – θα κάνω αγωγή εναντίον του
altera pars (= η άλλη πλευρά)	Ας ακουστεί και η altera pars για το θέμα
alter ego (= ο άλλος μου εαυτός)	Θα σας μιλήσει ο φίλος μου, που είναι για μένα το alter ego
ante Christum: A-E (= προ Χριστού)	Αυτές είναι ιστορίες ante Christum
ante portas (= προ των πυλών)	Η ανεργία βρίσκεται ήδη ante portas
a posteriori (= εκ των υστέρων)	Ζήτησε άδεια από τη δουλειά του δυστυχώς a posteriori
a priori (= εκ των προτέρων, από πριν)	Ο διευθυντής μας ενημερώνει a priori για τις ενέργειές του

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

- I. Απαντήσεις στις δοκιμασίες αξιολόγησης
- II. Απαντήσεις στα επαναληπτικά διαγωνίσματα
- III. Απαντήσεις στις ερωτήσεις κλειστού τύπου της νέας εισαγωγής
- IV. Βιβλιογραφία

I.
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κείμενα: I – XV

1η ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΜΑΘΗΜΑ Ι

Ο εξόριστος ποιητής

A. Μετάφραση του κειμένου

Ο Οβίδιος ο ποιητής είναι εξόριστος στη γη του Πόντου. Γράφει συχνά επιστολές στη Ρώμη. Οι επιστολές είναι γεμάτες (με) παράπονα. Αποζητά τη Ρώμη και θρηνεί για την κακή (του) μοίρα. Διηγείται για τους βάρβαρους κατοίκους και για την παγωμένη γη. Οι έργοι και οι δυστυχίες βασανίζουν τον ποιητή. Με τις επιστολές μάχεται ενάντια στην αδικία. Η Μούσα είναι η μοναδική φίλη του ποιητή.

B1. Εισαγωγή: Σωστό ή Λάθος

1 → Σ, 2 → Λ, 3 → Σ, 4 → Σ, 5 → Λ

B2. Ετυμολογικοί Συσχετισμοί

πληρότητα → plenae

φουρτούνα → fortunam

ένας, ενικός → unica

μιζέρια → miseriae

ζελατίνη → gelida

B3. Στερεότυπες Λατινικές Φράσεις

- Στην Ιλιάδα και στην Οδύσσεια του Ομήρου δεν έχουμε αφήγηση των γεγονότων **ab ovo**, αλλά **in medias res**.
- Ένα σημαντικό χρηματικό ποσό έχει κατατεθεί στην τράπεζα **ad hoc** (= γι' αυτόν τον λόγο)
- Το θέμα των ορίων ηλικίας ήταν το πρώτο στην **agenda** των συνδικαλιστών

B4. α) Γραμματική:

Romam → Roma

querelarum → querelas

Ovidius poeta → Ovidi poeta

fortunam adversam → fortunarum adversarum

incolis barbaris → incola barbaro

β) 1. **Epistula plena querelae est**

2. **Musae sunt unicae amicae poetarum**

B5. **exulat** → exulabamus

scriptitat → scriptitaverit

sunt → erunt

desiderat → desiderare

deplorat → deploravisti

II.
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ

1ο ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ (κείμενα I, II, III)

Μετάφραση

- I. Ο Οβίδιος ο ποιητής είναι εξόριστος στη γη του Πόντου. Γράφει συχνά επιστολές στη Ρώμη. Οι επιστολές είναι γεμάτες παράπονα. Επιθυμεί τη Ρώμη και θρηνεί για την κακή (του) μοίρα. Διηγείται για τους βάρβαρους κατοίκους και για την παγωμένη γη. Οι έγνοιες και οι δυστυχίες βασανίζουν τον ποιητή.
- III. Ο Κηφέας και η Κασσιόπη έχουν την Ανδρομέδα κόρη. Η Κασσιόπη, περήφανη για την ομορφιά της, συγκρίνει τον εαυτό της με τις Νιρηίδες. Ο Ποσειδώνας οργισμένος στέλνει στην ακτή της Αιθιοπίας θαλασσινό θηρίο που αφανίζει τους κατοίκους [...]
Ο Περσέας εξοντώνει το κήτος με το δόρυ και ελευθερώνει την Ανδρομέδα. Ο Κηφέας, η Κασσιόπη και οι κάτοικοι της Αιθιοπίας χαίρονται πάρα πολύ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- B1. 1 → Λ, 2 → Σ, 3 → Λ, 4 → Σ, 5 → Λ
- B2. φουρτούνα → **fortunam** (fortuna)
μιζέρια → **miseriae** (miseria)
δόλος → **dolo** (dolus)
σοσιαλισμός → **sociis** (socius -ii)
φόρμα → **forma**
- B3. • Είναι ανάγκη να βρεθεί ένας νέος **modus vivendi** με την πανδημία
• Ο απεσταλμένος χαρακτηρίστηκε ως **persona non grata**
• Ο υπεύθυνος σε θέματα υγείας υπέβαλε στην επιτροπή ένα **memorandum**, στο οποίο υποδείκνυε ποια μέτρα έπρεπε να ληφθούν.
• Τουρκική **nota** θεωρεί ότι η Ελλάδα «εισέβαλε» στην οθωμανική αυτοκρατορία (!)
- B4. *fortunas adversas / incola barbare / querelae / miseriarum / nate / socio / novae patriae / Cepheu / belua marina / superbior – superbissima*
- B5. *exulabamus / scriptitaverit / erunt / desiderare / deplorabis, deploravisti / narraverant / expugnaverit / portatu / fundamus, fundant / habes / urgent / noceo / gaudes*
- B6. α) **poeta**: παράθεση στο «Ovidius»
plenae: κατηγορούμενο στο «epistulae» (**sunt**: συνδρ. ρ.)
dolo: απρόθετη αφαιρετική οργανική που δηλώνει τρόπο και προσδιορίζει το ρ. «expugnant»

III.
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΤΥΠΟΥ
ΣΤΗ ΝΕΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΤΩΝ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

ΓΕΝΙΚΑ

Η ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Η Λατινική γλώσσα

1 → Σωστό	2 → Σωστό	3 → Σωστό	4 → Λάθος	5 → Σωστό	6 → Λάθος
7 → Σωστό	8 → Λάθος				

Η γένεση της ρωμαϊκής λογοτεχνίας

1 → Σωστό	2 → Λάθος	3 → Σωστό	4 → Λάθος	5 → Σωστό	6 → Σωστό
7 → Σωστό					

Εποχές της ρωμαϊκής λογοτεχνίας

1 → Λάθος	2 → Σωστό	3 → Σωστό	4 → Σωστό	5 → Λάθος	6 → Σωστό
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Γενικά χαρακτηριστικά της ρωμαϊκής λογοτεχνίας

1 → Σωστό	2 → Λάθος	3 → Σωστό	4 → Σωστό	5 → Λάθος	6 → Λάθος
7 → Σωστό	8 → Σωστό	9 → Λάθος	10 → Σωστό	11 → Λάθος	12 → Σωστό
13 → Λάθος	14 → Σωστό	15 → Λάθος	16 → Σωστό	17 → Λάθος	18 → Σωστό
19 → Λάθος	20 → Σωστό				

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΠΡΟΚΛΑΣΙΚΗ ΕΠΟΧΗ (απαρχές - περ. 100 π.Χ.)

Γενικά χαρακτηριστικά

1 → Λάθος	2 → Σωστό	3 → Λάθος	4 → Σωστό	5 → Σωστό	6 → Λάθος
7 → Σωστό	8 → Λάθος	9 → Σωστό	10 → Λάθος	11 → Σωστό	12 → Σωστό

Κωμωδία

1 → Λάθος	2 → Σωστό	3 → Λάθος	4 → Σωστό	5 → Λάθος	
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	--

Τραγωδία

1 → Σωστό	2 → Λάθος	3 → Σωστό			
-----------	-----------	-----------	--	--	--